

A.Gross: "Ermənistan hər b yolu ilə qalib gəlməkdə zəifdir" (EKSKLÜZİV)

AŞ PA-nın Azərbaycan üzrə keçmiş məruzəçisi hesab edir ki, Ermənistan siyasi kompromisə məcburdur

[Aytən Həmidova](#)

23.09.2009 13:15

Kateqoriya: [Region](#)

Kəmalə Ramazanova, Finlandiya

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Azərbaycan üzrə keçmiş məruzəçisi Andreas Grossun ANS PRESS-ə müsahibəsi:

Şimali Qafqazdakı vəziyyəti necə qiymətləndirirsiniz? Sizcə, Şimali Qafqaz hələ də qeyri-sabit region olaraq qalır?

Mən fikirləşirəm ki, Şimali Qafqazda vəziyyət iki il bundan əvvəl olduğu kimi pisdır. Ancaq İncüsetiyada davam edən hücumlar Kadırovun törətdiyi zorakılıq faktları və bütün regiona nəzarəti ələ keçirmək niyyəti ilə bağlı yaranmış gərginlik, heç kimin Kadırovla mübarizə aparmaması böyük problemdir. Mən fikirləşirəm ki, Moskva Şimali Qafqaz regionu ilə düzgün rəftar etmir. Onlar sadəcə Çeçenistan üçün yox, bütün Şimali Qafqaz üçün Kadırova güvənməməlidirlər. Moskva siyasətini dəyişməlidir. Çünki Kadırov nə Moskvanın, nə də Şimali Qafqazın marağına uyğun hərəkət etmir.

Bölgədə gərginlik yaratmaq kimin marağındadır?

Mən deməzdim ki, bu gərginliyin yaranması kiminsə marağındadır. Ola bilsin ki, Kadırov və onun komandası üçün. Çünki o, Moskvadan çoxlu pul alır və o, adamların ona sadıq ola bilmələrini pulla təmin edə bilir. Ancaq hər kəs hətta, Kadırov bilir və ya bilməlidir ki, bu, Çeçenistanın gələcəyi üçün yaxşı deyildir. Müsbət element, odur ki, Kadırovun Zakayev ilə danışıqlar

aparmağa hazır olduğu görünür. Ancaq dissidentlərin fundamentalist hissəsi onu müxalifət hərəkatından dərhal çıxardılar. Moskva üçün, bu, həmçinin təhlükəlidir. Rus hakimiyyəti və Rusiya qanunvericiliyi Kadırovun idarə sistemindən yaranan zorakılıq ilə dağıdılır. Mən fikirləşmirəm ki, bu kiminsə real marağındadır. Moskvanın marağında olmalıdır ki, müxtəlif respublikaların Rusiya Federasiyası çərçivəsində özünü müəyyən etmə funksiyasını saxlamaqla barışıq prosesini başlamalı və eyni zamanda onlar azad olmalıdırlar ki, Kadırovun hakimiyyətindəki zorakılığa üstün gələ bilsinlər. Ancaq bu, çox çətinidir. Mən Dik Marty ilə ora getmək istəyərdim. Bu vəziyyəti həll etməyə cəhd etmək bizim vəzifəmizdir. Burada bir çox səhvlər edilib və biz kompromis əldə etmək üçün çalışmalıyıq. Amma heç bir gələcəyi olmayan zorakı fundamentalistlər ilə yox, başqaları ilə.

Sizcə Şimalda tez-tez baş verən terror hücumları Cənuba gələ bilirmi?

Mən düşünürəm ki, indi Türkiyə və Ermənistanın ümumi dil tapması üçün yaxşı vaxtdır və əsas odur ki, onlar yaxşı qonşuluq münasibəti yaratmaq istəyirlər. Əgər Türkiyə və Ermənistan yaxşı qonşuluq münasibəti yaratsalar və xüsusilə, Ermənistan və Azərbaycan ola bilsin ki, Rusiya və Türkiyənin köməyi ilə Dağlıq Qarabağ problemini həll edə bilsə, mən fikirləşirəm ki, terrorçular Şimaldan Cənubi Qafqaza keçə bilməyəcəklər. Əlbəttə, Dağıstan terrorçularla doludur və onlar Azərbaycana Dağıstandan gələ bilirlər. Ancaq mən fikirləşirəm ki, Ermənistan və Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsini qarşılıqlı anlaşma və insan haqlarına əməl olunması şərtilə həll edərlərsə və daha demokratik ölkə olarlarsa, onda bu mümkün deyil. Çünki, demokratiya və insan haqları terrorçulara qarşı ən yaxşı müdafiə vasitəsidir. Mən fikirləşmirəm ki, bu, Şimaldan Cənuba gələ biləcək bir təhlükədir.

Bəs, Rusiya-Gürcüstan müharibəsi bölgəyə neçə təsir etdi?

Azərbaycan hökuməti Gürcüstan-Rusiya müharibəsindən sonra Dağlıq Qarabağ probleminin heç bir hərbi həlli ola bilməyəcəyini öyrəndi. Azərbaycanda bəzi adamlar fikirləşirdi ki, münaqişənin hərbi yolla həlli mümkündür. Gürcüstan Rusiya müharibəsi isə göstərdi ki, bu, mümkün deyil. Ola bilsin bu, müharibənin yeganə müsbət tərəfidir. Beləliklə, mən Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərinin son görüşlərindən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqəli nə baş verdiyini bilmək istərdim. Çətin məsələ isə odur ki, münaqişənin həlli üçün kompromis olmalıdır. Bunun üçün isə hər iki ölkənin əhalisi buna hazır olmalıdır. Ancaq bugünədək kompromis üçün heç bir hazırlıq dərəcəsi görsənir.

Sizcə, Türkiyə ilə Ermənistan əlaqələrinin normallaşması Dağlıq Qarabağın həllinə müsbət təsir edəcək? İki dövlət arasında münasibətlər normallaşdıqdan sonra Ermənistan qondarma soyqırım iddialarından əl çəkəcəkmi?

Tamamilə, əlaqələrin normallaşması Dağlıq Qarabağ problemini sülh yolu ilə həll etməyə kömək edəcək. Bu aydın müsbət elementdir. Ermənistanın və Türkiyənin yaxşı münasibətlərinin olması Azərbaycan xalqının marağında olmaya bilməz. Nə vaxtki onların yaxşı münasibətləri olacaq, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində kompromis əldə etmək asan olacaq. Bu günədək belə yaxşı şans yaranmamışdı. İndi Türkiyə müsbət və konstruktiv formada münasibətlərin normallaşmasına cəlb olunub. Uzun müzakirələrdən sonra Ermənistan Türkiyə ilə beynəlxalq tarixi komissiyanı yaratmağa razılaşıb. Mən fikirləşirəm ki, bu, hansısa nəticə əldə etməyə kömək edəcək. Ermənistanın iki il danışıqlardan sonra Türkiyənin beynəlxalq komissiya yaratmaq təklifini qəbul etməsi çox müsbət addımdır. İndi türk-kürd əlaqəsində oxşar irəliləyişi görmək mümkündür. Mən olduqca nikbinəm ki, Türk hökuməti düzgün yoldadır. Tarix komissiyası soyqırım məsələsinə tarixi aspektdən yalnız tarixi həqiqətlərlə yanaşacaq. Bu isə ermənilərə barışıq əldə etməyə, türklərə isə öz tarixləri ilə üzləşməyə kömək edəcək.

Sizcə, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində hansısa irəliləyiş varmı?

Əlbəttə, mən irəliləyişi görürəm. Ancaq əsas irəliləyiş odur ki, tərəflər Gürcüstandakı hadisələrdən sonra müharibənin həll yolu olmadığını öyrəndilər. Ola bilsin ki, Ermənistanın daxilində müxtəlif fikirlər, maraqlar var. Dağlıq Qarabağ adamları ola bilsin daha radikal düşüncülər. Ancaq Ermənistan bilir ki, hərbi yolla münaqişədə qalib gəlmək üçün həddindən artıq zəifdirlər. Onlar da həmçinin siyasi kompromis etməyə məcburdurlar. Aland nümunəsindən onu görə bilərsiniz ki, siyasi cəhətdən kompromis etmək o deməkdir ki, heç kəs, heç nə əldə etmir, amma hər kəs nəşə əldə edir, amma heç kəs həqiqətən istədiyini əldə etmir. Əlbəttə adamlar o vaxt bunu qəbul etmədi. Məhz ona görə insanlar hazırlanmalıdır. Onlar İsveçin və Finlandiyanın nümunələrindən istifadə edə bilərlər. Maraqlısı odur ki, İsveç və Finlandiya Millətlər Liqasının onlara nəyi təklif etdiyini bilmədən kompromisi qəbul etdilər. Millətlərin liqası heç kimin xoşbəxt olmayacağı, hər kəsin nəşə əldə edəcəyi, amma heç kəsin məhz istədiyi şeyi əldə edə bilməyəcəyi bir kompromis etdi. O vaxt insanların əksəriyyəti bunu qəbul etməsə də, bu gün hər kəs həll ilə xoşbəxtdir.

Dağlıq Qarabağın gələcəyini necə görürsünüz?

Bu, əldə olunacaq kompromisdən asılıdır. Bunu əvvəlcədən demək mümkün deyil. Aydındır ki, hər bir tərəfi razı salacaq kompromis əldə etmək heç də asan məsələ deyil. Bir -birini uzun müddət təhqir edən insanları barışdırmaq həmişə çətin məsələdir, amma bu prosesin başqa alternativləri yoxdur. Biz insanlara iqtisadi yardım edərək onların gələcəklərinin olduğunu göstərə bilərik, əgər onlar yenidən birləşməyə və barışıq proseslərinə açıq olsalar.